

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2009 vp

Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudatta- mista koskevista havainnoista vuodelta 2007

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä syyskuuta 2008 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksen oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 2007 (K 16/2008 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- valtioneuvoston oikeuskansleri Jaakko Jonka, apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja kansliapäällikkö Nils Wirtanen, oikeuskanslerinvirasto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Oikeuskanslerin kertomuksessa esitetään yleiskatsaus oikeuskanslerinviraston toimintaan, minkä lisäksi selostetaan oikeuskanslerin toimintaa valtioneuvostossa, perus- ja ihmisoikeuksien valvontaa, valtionhallintoon kohdistuvaa laillisuusvalvontaa, kunnallishallinnon ja muun itsehallinnon laillisuusvalvontaa sekä asianajajalaitoksen valvontaa. Kertomukseen on myös otettu joitakin yleisiä ja periaatteellista merkitystä omaavia oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin ratkaisuja, jotka eivät sisälly edellä mainittuihin jaksoihin. Lisäksi kertomuksessa on tilastotietoja oikeuskanslerinviraston toiminnasta.

Kertomus vuodelta 2007 vastaa rakenteeltaan edellisvuoden kertomusta. Valiokunnan mielestä oikeuskanslerinvirastossa on syytä harkita kertomuksen edelleen kehittämistä niin, että

sekä oikeuskansleri että apulaisoikeuskansleri esittäisivät kertomuksen alussa — samaan tapaan kuin eduskunnan oikeusasiamies ja apulaisoikeusasiamiehet omassa toimintakertomuksessaan — puheenvuoron, jossa he arvioisivat jotain kertomusvuonna erityisesti esille nousutta tai muutoin yleistä merkitystä omaavaa lainvalvontakysymystä. Tällaiset katsaukset voitaisiin sisällyttää esimerkiksi jo vuodelta 2009 annettavaan kertomukseen.

Kanteluasiat

Yleistä. Kertomusvuoden aikana oikeuskanslerinvirastoon saapui 1 352 kanteluasiaa, mikä on lähes sata asiaa enemmän kuin edellisena vuonna. Kanteluasioita ratkaistiin 1 275. Tämä oli jonkin verran vähemmän kuin aiempana vuonna. Eniten kanteluja tehtiin — kuten myös edellisena kertomusvuonna — poliisiviranomaisten toiminnasta. Toimenpideratkaisujen osuus tut-

kittaviksi otetuista kanteluasioista (738 kappaletta) oli 17 prosenttia, kun se edellisellä vuonna oli 19 prosenttia.

Kanteluiden käsittelyaika. Vuonna 2007 tehdyn selvityksen mukaan kaikkien kanteluiden ratkaisuaikojen mediaani oli noin kuusi viikkoa eli sama kuin edellisellä kertomusvuonna. Kanteluiden ratkaisuaikojen keskiarvo oli puolestaan noin 27 viikkoa, mikä oli neljä viikkoa enemmän kuin vuonna 2006. Kanteluiden käsittelyn viive on siis kaikkiaan jonkin verran kasvanut, mitä ei voida pitää myönteisenä. Vuoden 2007 lopussa oli vireillä vielä yhteensä 844 asiaa eli lähes 150 asiaa enemmän kuin edellisen kertomusvuoden päättyessä. Toisaalta käsiteltävinä olleiden asioiden selvä painopiste on uudehkoissa asioissa, koska vuoden 2007 alkaessa vireillä olleista asioista vain seitsemän oli vuonna 2004 vireille tulleita. Vuonna 2007 ratkaistuista 1 275 kantelusta yleisimmin seurannut toimenpide oli käsityksen tai ohjeen esittäminen (78 tapauksessa).

Valiokunta on pyynnöstään saanut erikseen selvityksen oikeuskanslerinvirastossa pitkään vireillä olleista kanteluasioista. Saatujen tietojen mukaan kanteluasioiden käsittelyyn vaikuttaa ennen kaikkea oikeusvalvontaosaston henkilöstön jokseenkin vähäinen määrä, mikä on samalla omiaan tekemään osaston toiminnasta varsin haavoittuvaa aina, jos joku henkilöstöstä poistuu eläkkeelle, muihin tehtäviin tai esimerkiksi virkavapaalle. Oikeusvalvontaosaston tu-

lossuunnitelmassa on nyttemmin asetettu kanteluasioiden osalta yleistavoitteeksi, että asiat pyritään ratkaisemaan — yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta — vuoden kuluessa niiden saapumisesta virastoon. Tavoitetta on valiokunnalle annetun tiedon mukaan edelleen täsmennetty niin, että vähintään 90 prosenttia kanteluasioista ratkaistaan yleistavoitteen mukaisesti vuodessa ja että kaikki kanteluasiat ratkaistaan puolessatoista vuodessa. Näiden tavoitteiden saavuttamista on esittelijöiltä edellytetty vuoden 2009 alusta lukien.

Valiokunta pitää edellä esitettyjen käsittelyaikatavoitteiden asettamista hyvin myönteisenä ja tähdentää niiden toteutumisen seurannan tarkeyttä. Viime vuonna antamaansa mietintöön (PeVM 1/2008 vp) viitaten valiokunta pitää kuitenkin edelleen erittäin tärkeänä, että virastossa arvioidaan mahdollisuutta työtapojen kehittämiseen. Valiokunnan mielestä oikeuskanslerinvirastossa on myös aiheellista harkita, edellyttääkö tällainen uudistaminen kenties lainsäädännöllisiä muutoksia, ja tehdä tältä pohjalta mahdollisesti tarvittavat lainsäädäntöaloitteet.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Mikaela Nylander /r
vpj.	Jacob Söderman /sd	Veijo Puhjo /vas
jäs.	Heli Järvinen /vihr	Tapani Tölli /kesk
	Ulla Karvo /kok	Tuulikki Ukkola /kok
	Elsi Katainen /kesk	Ilkka Viljanen /kok
	Kimmo Kiljunen /sd (osittain)	Antti Vuolanne /sd.
	Esko Kiviranta /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.